

Biologický význam ROS a RNS

pozitivní stránky.....

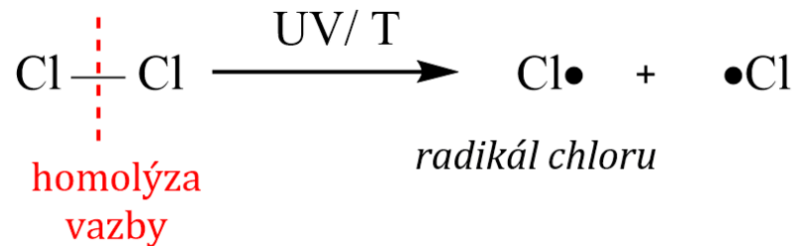

Součást technologických procesů

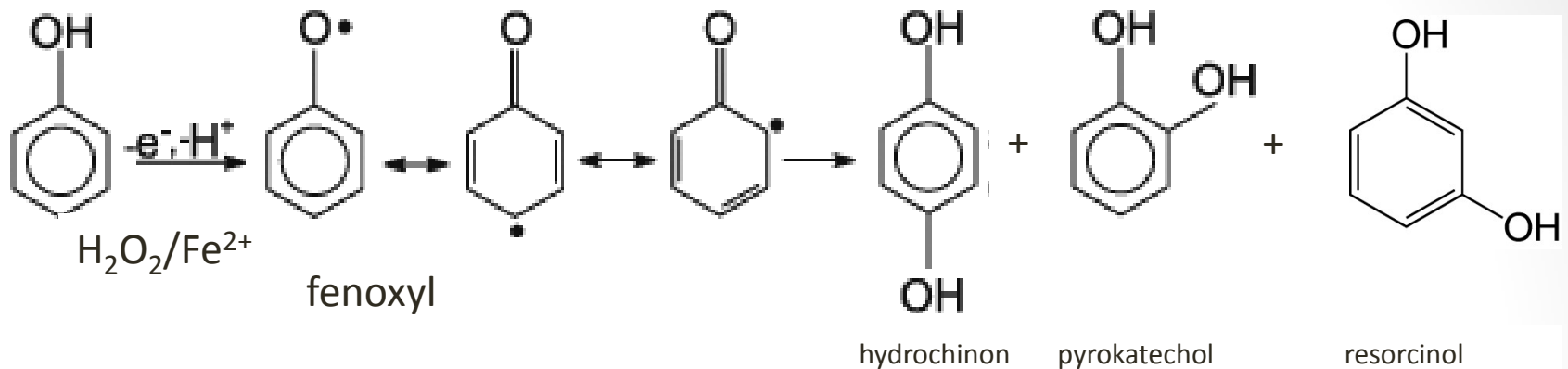
- využití při **substitucích, adicích, oxidacích**

- halogenace

1. homolytické štěpení vazby – tvorba radikálů

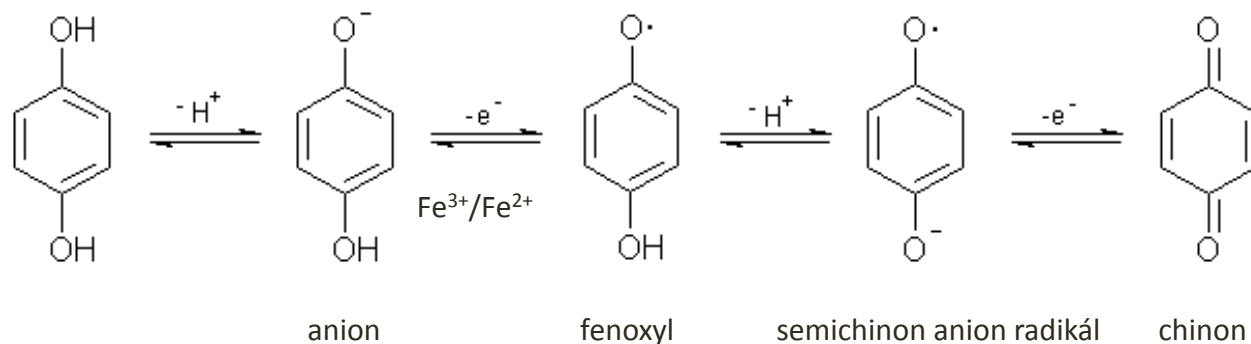

- jednoelektronová oxidace

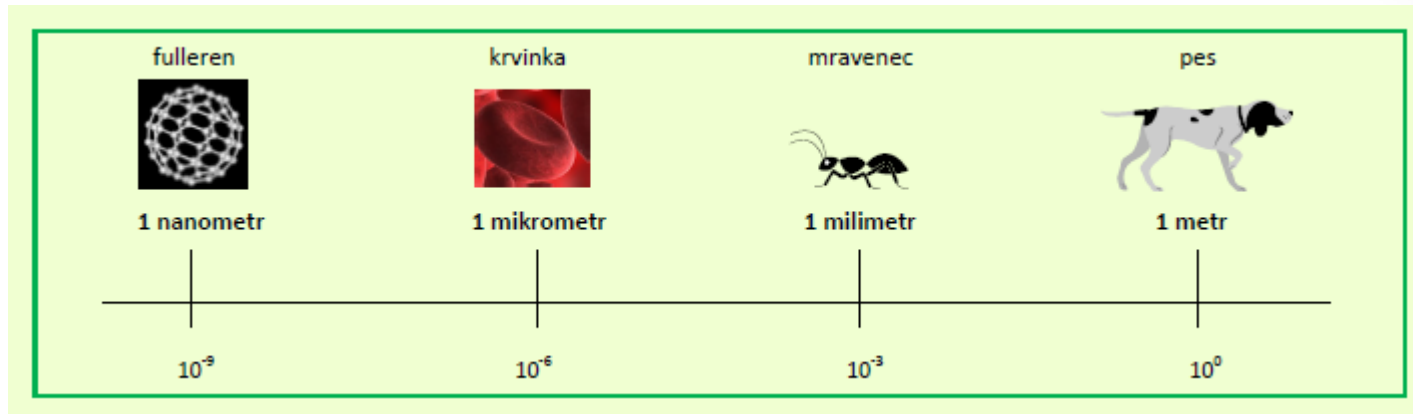

- oxidace dvojsytných fenolů na chinony

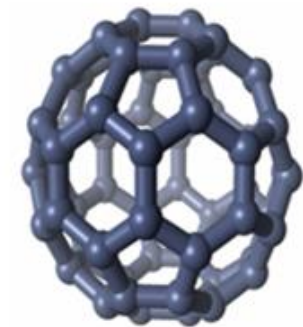
anion může odevzdat e^- redoxně aktivnímu iontu kovu, který se redukuje, iniciátor se mění na neutrální radikál

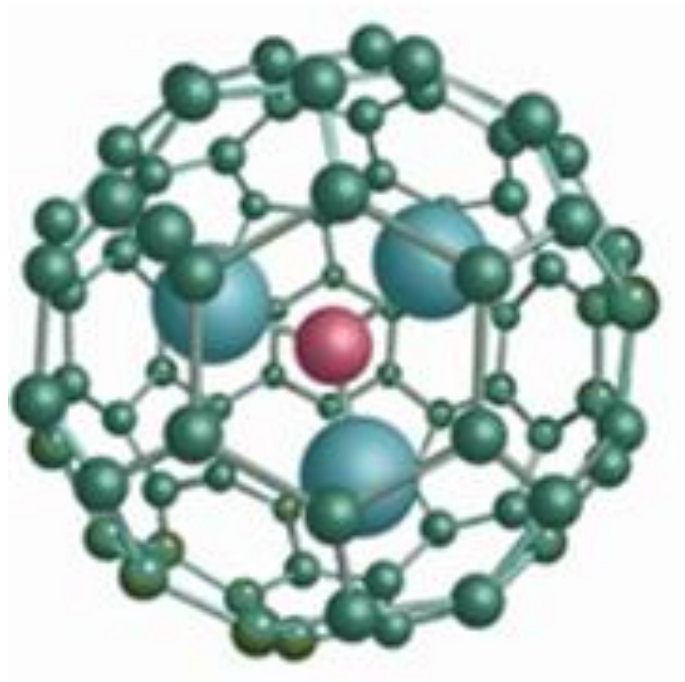
Nanotechnologie

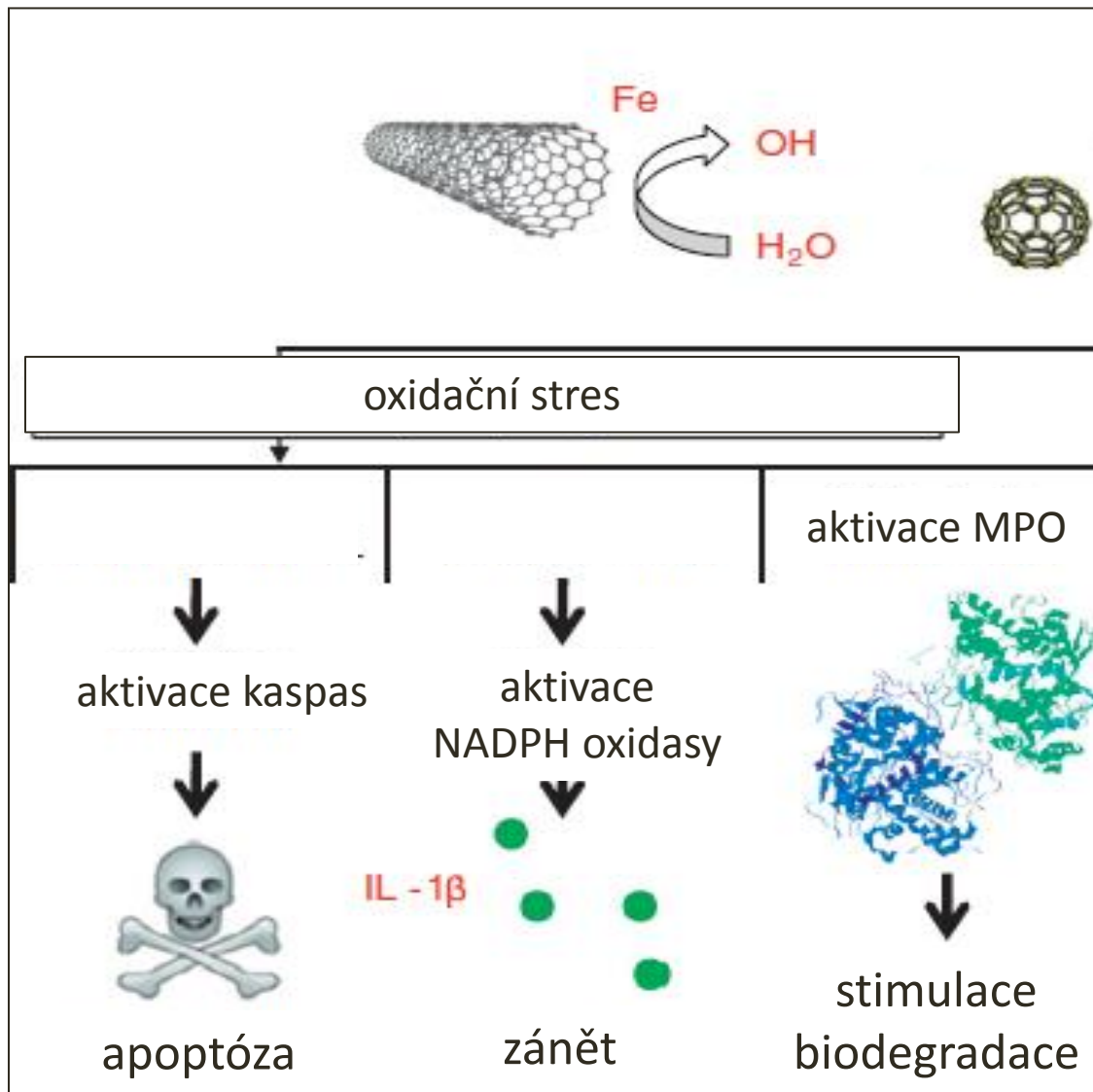

- antimikrobní aktivita nanočástic stříbra – náhrada ATB???
- mechanismus: přímá interakce s proteiny membrán + tvorba volných radikálů na povrchu
- jiné částice mohou pohlcovat – např. fullereny

TRIMETASPHERE® - M₃N@C₈₀

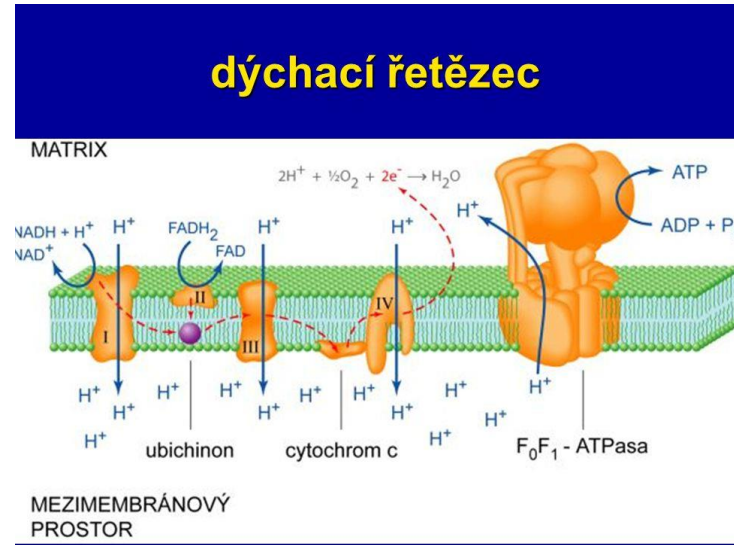

A. A. Shvedova et al.: Mechanisms of carbon nanotube-induced toxicity: focus on oxidative stress. *Toxicol Appl Pharmacol.* 2012, 261, 121-133.

Volné radikály jako nástroj oxidas a oxygenas

- více ATP než anaerobní metabolismus × reaktivita

RONS

- tripletový O_2 – biradikál
  - spinová restrikce
- dovoluje přežít

$\pi^* 2p$ $\uparrow$ $\uparrow$

$\pi 2p$ $\uparrow\downarrow$ $\uparrow\downarrow$

$\sigma 2p$ $\uparrow\downarrow$

$\sigma^* 2s$ $\uparrow\downarrow$

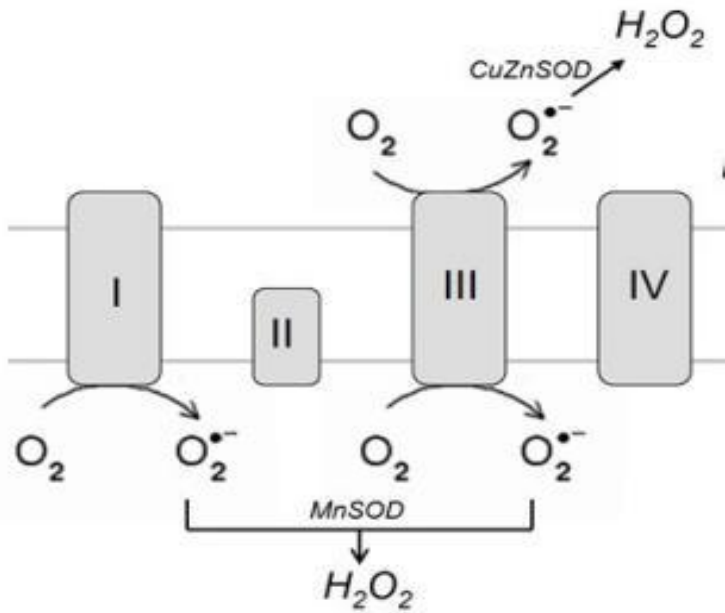
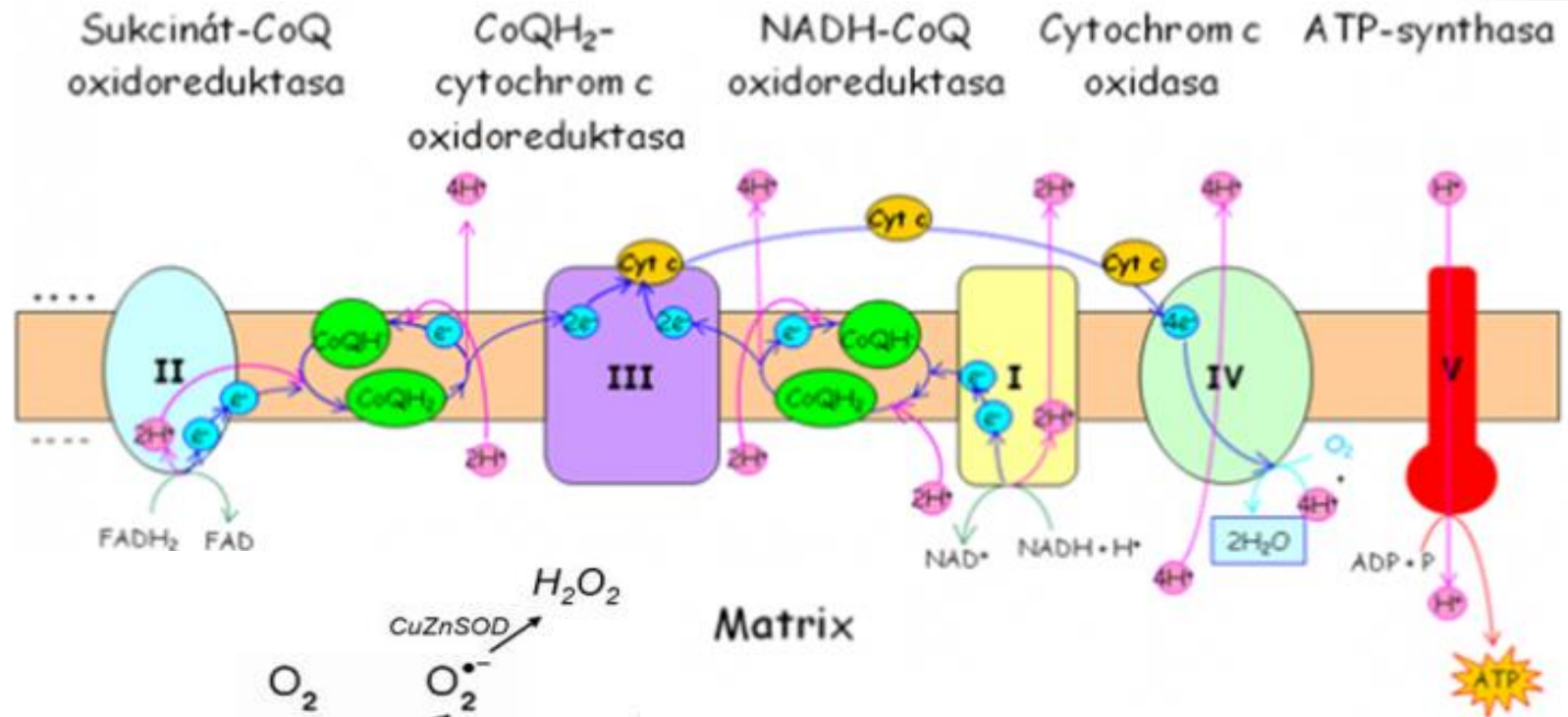
$\sigma 2s$ $\uparrow\downarrow$

$\sigma^* 1s$ $\uparrow\downarrow$

$\sigma 1s$ $\uparrow\downarrow$

tripletový
dioxygen
 ${}^3\Sigma_g^-\text{O}_2$

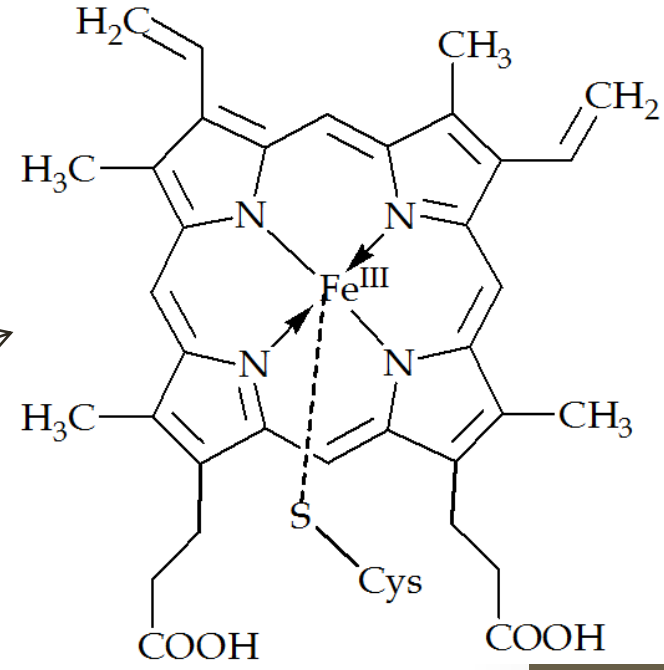
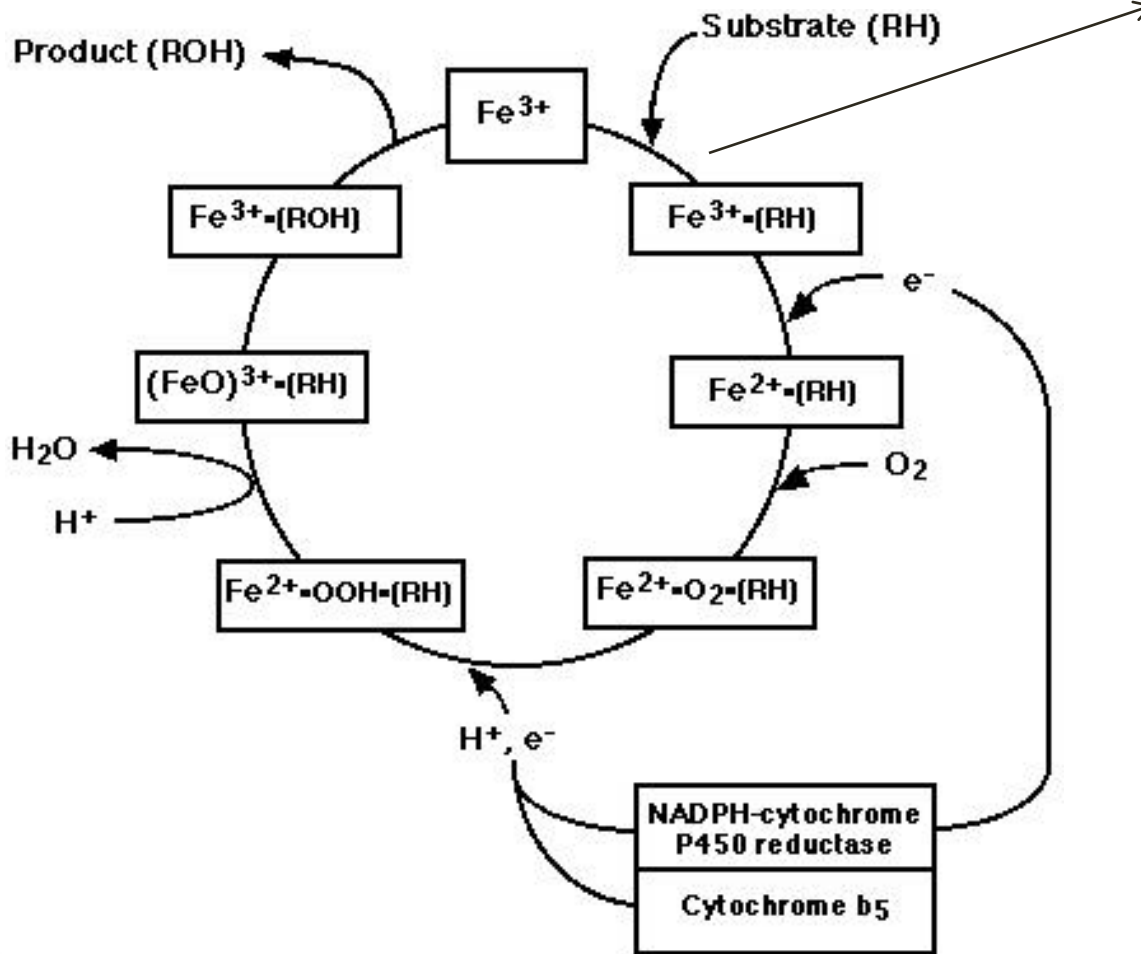
- dýchací řetězec mitochondrií

Matrix

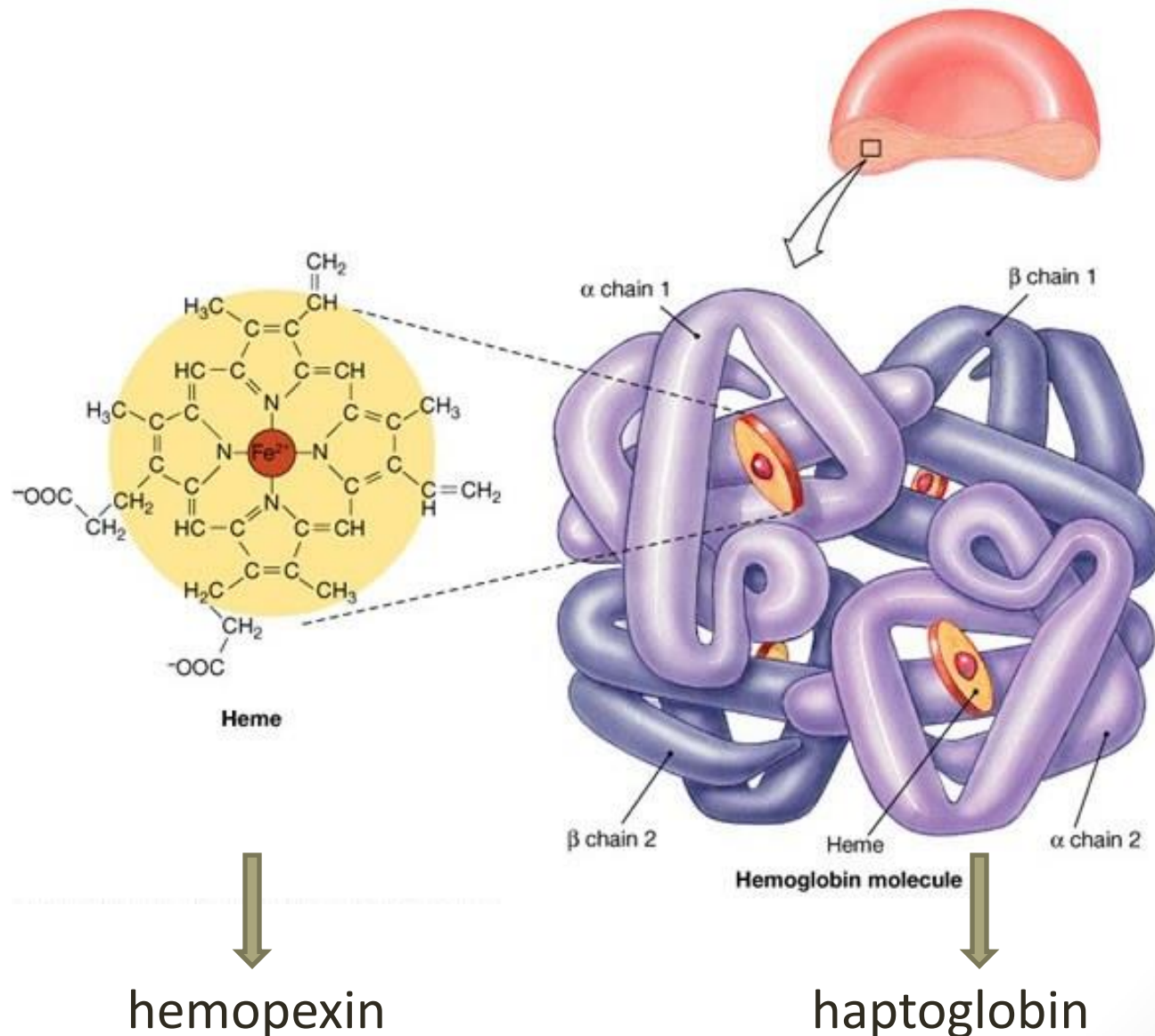

- cytochrom P450

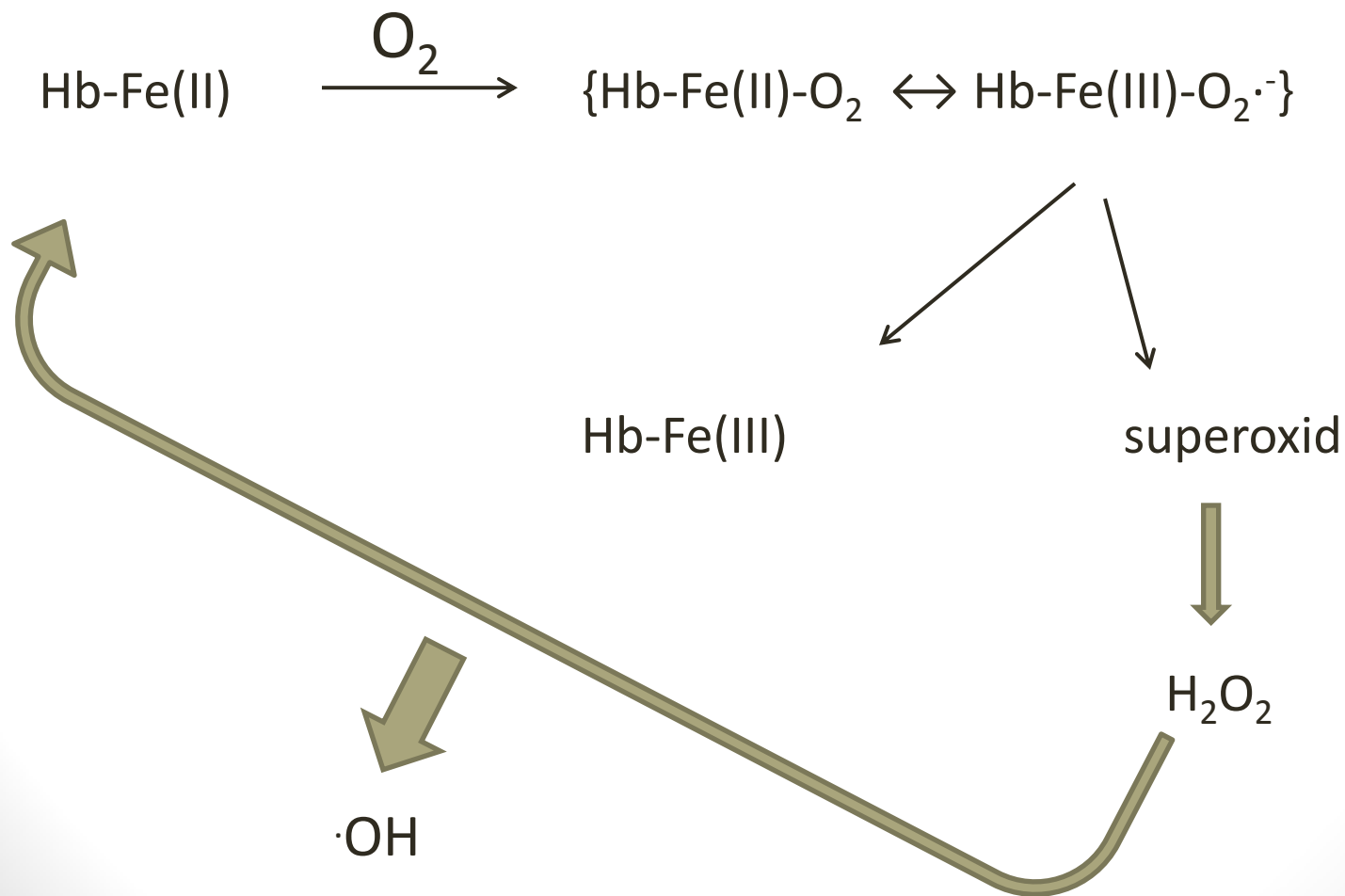

Redrawn from Fig. 6-31 in 5th ed. Casarett & Doull (after Dawson, 1988)

Hemoglobin – transport kyslíku

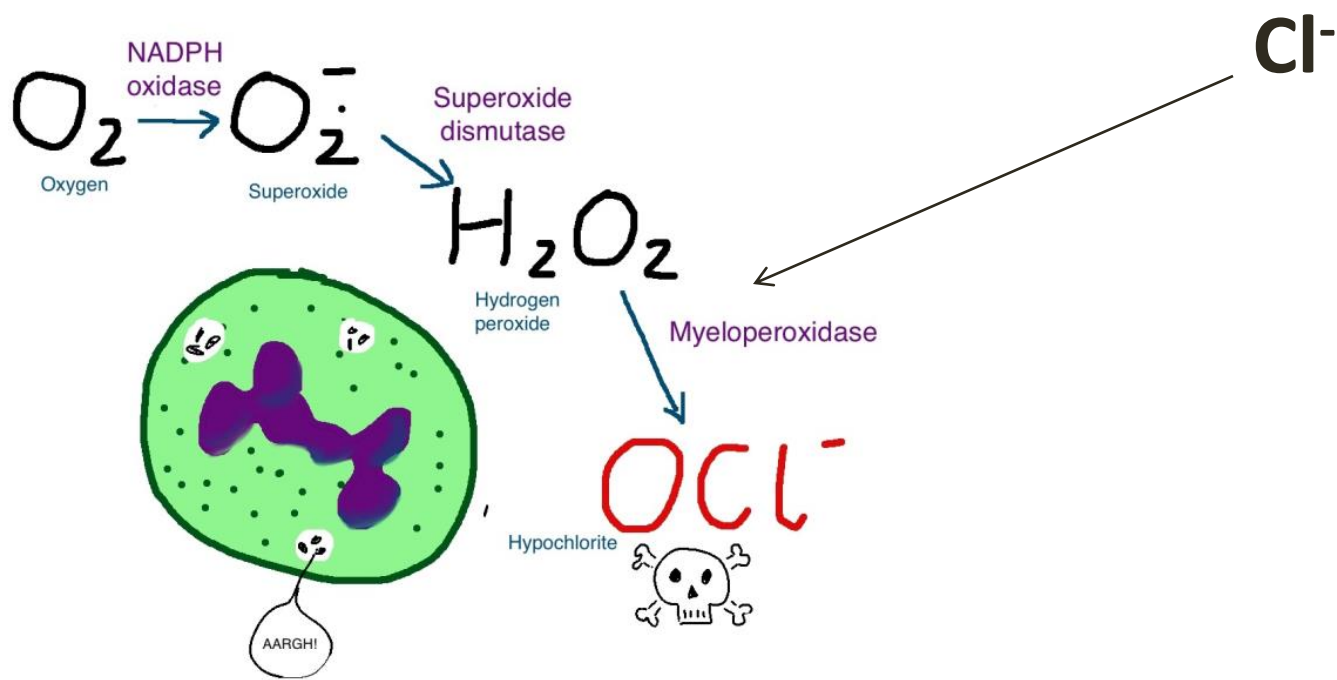

Hemoglobin – možný zdroj ROS

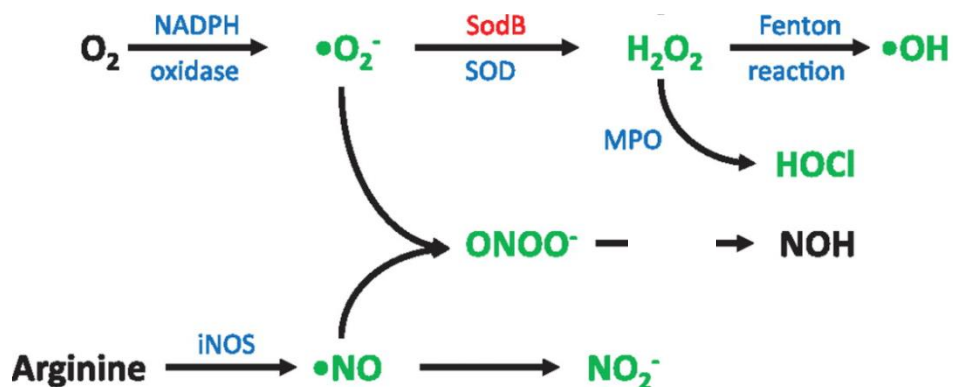
Ochrana před cizorodými organismy

- oxidační vzplanutí u fagocytů

Radikál oxid dusnatý

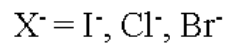
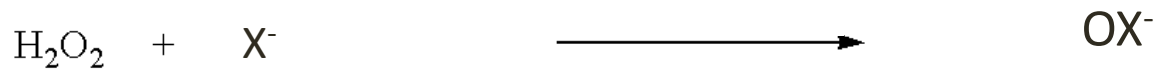
- význam $\text{NO}\cdot$ v oxidačním vzplanutí (NOSII)

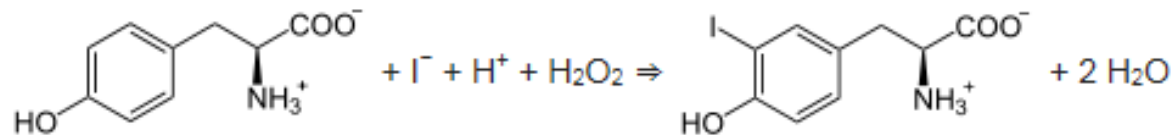
- oxid dusnatý jako neurotransmitter (NOSI)
- oxid dusnatý jako endoteliální relaxační faktor (NOSIII)
  - vazodilatace
  - antiagregační efekt

ROS jako nástroj peroxidasa

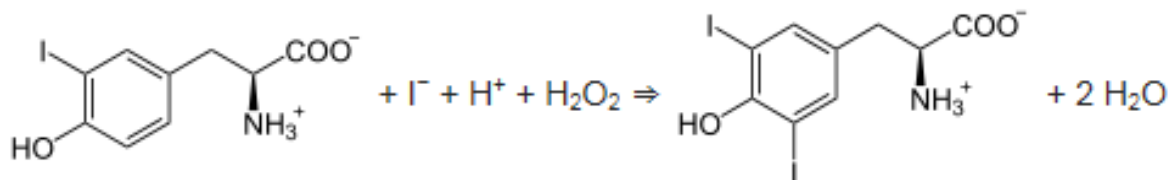
- myeloperoxidasa, eosinofilní peroxidasa
- laktoperoxidasa (slzy, sliny)

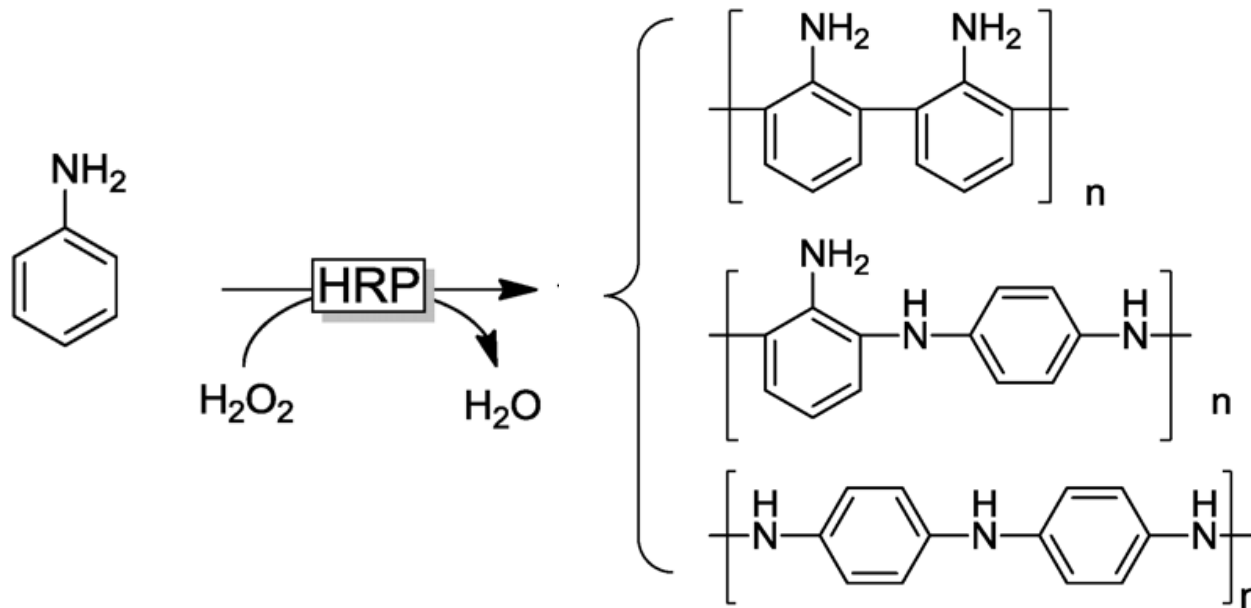
- tyreoidální peroxidasa

tyrosin

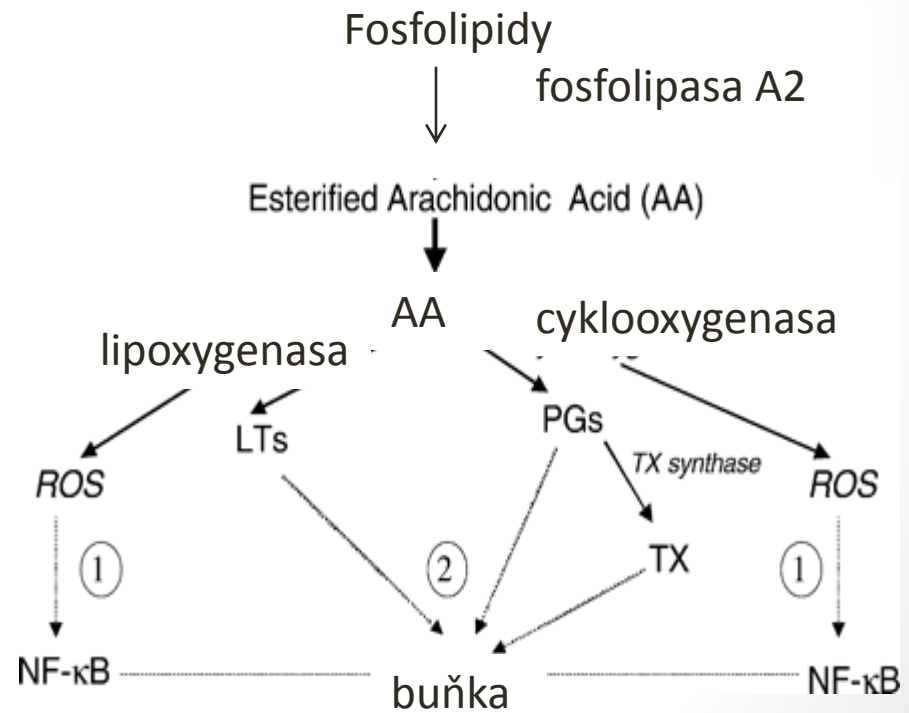
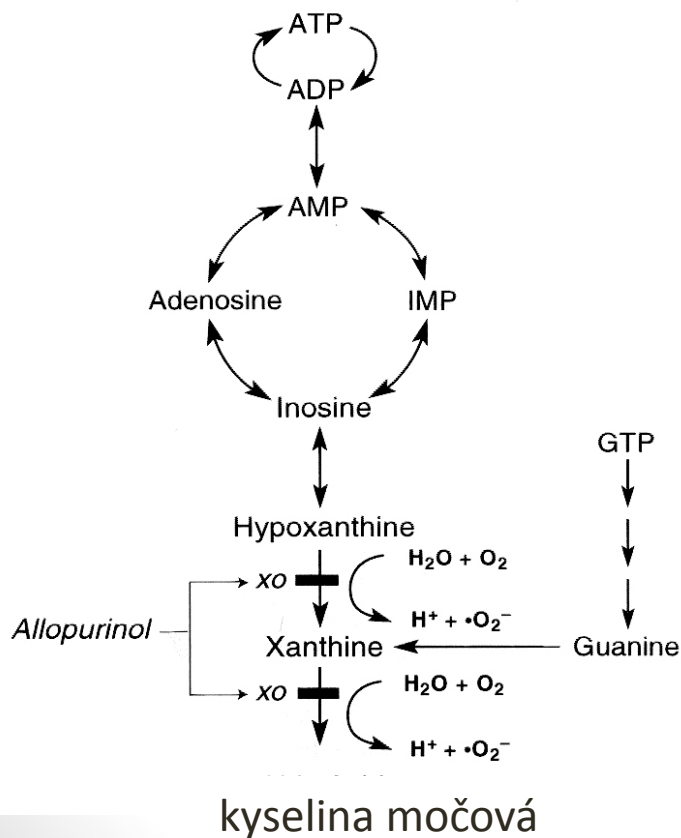

- křenová peroxidasa – odstraňování polutantů z prostředí

ROS jako produkty enzymové aktivity

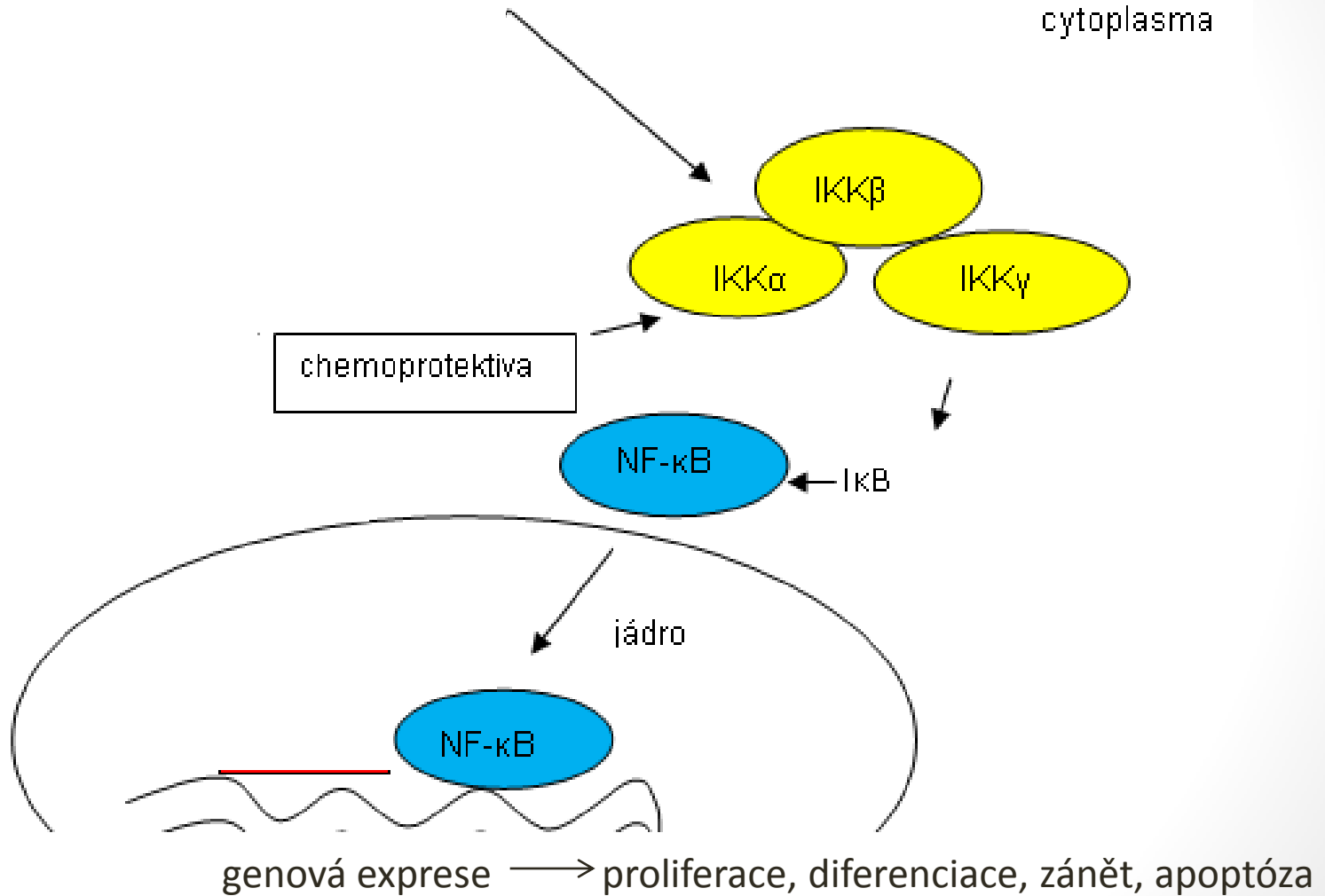
- xanthinoxidasa, cyklooxygenasa, lipoxygenasa

růstové faktory, cytokininy, oxidativní stres,
promotory karcinogenese

cytoplasma

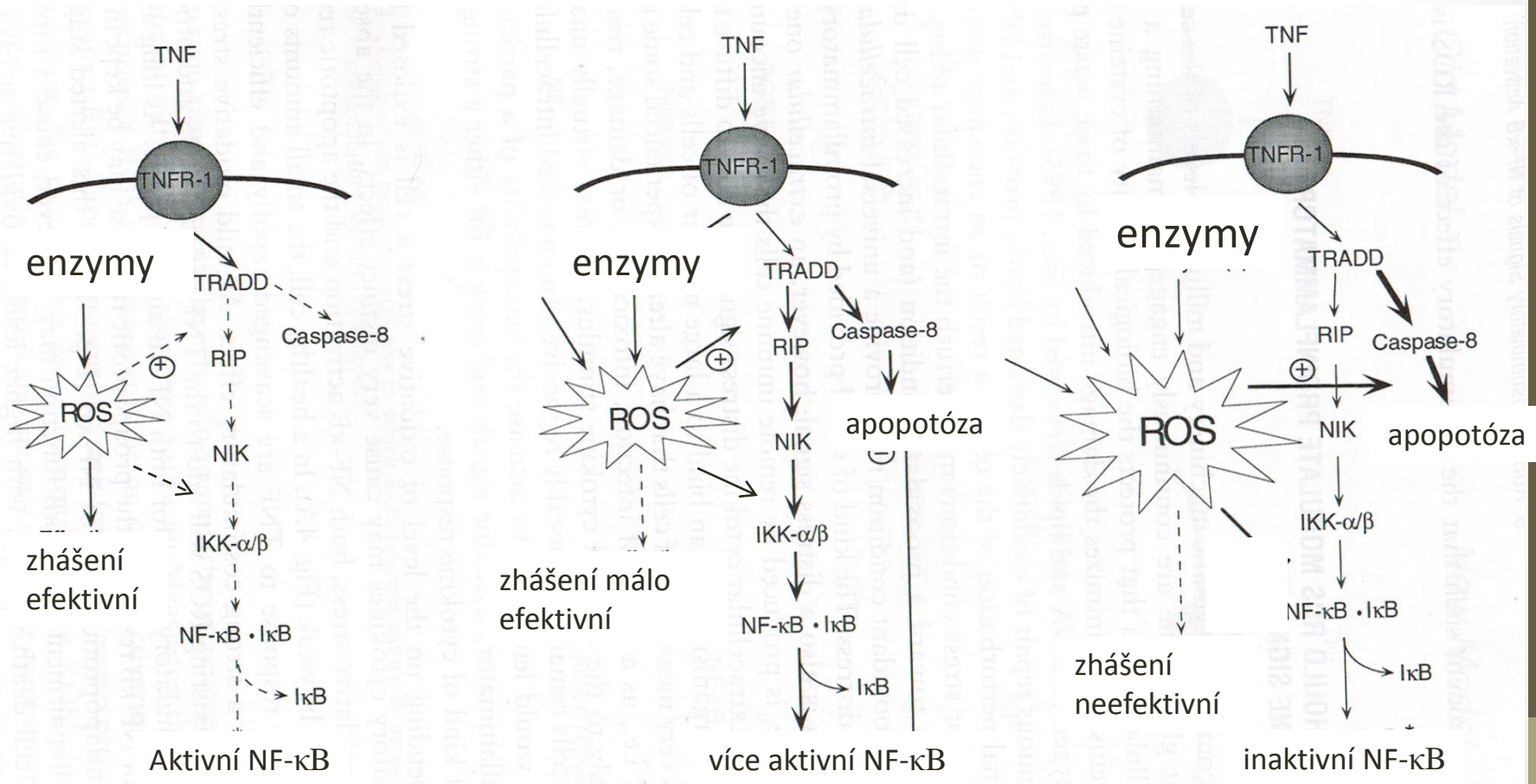

ROS jako signální molekuly

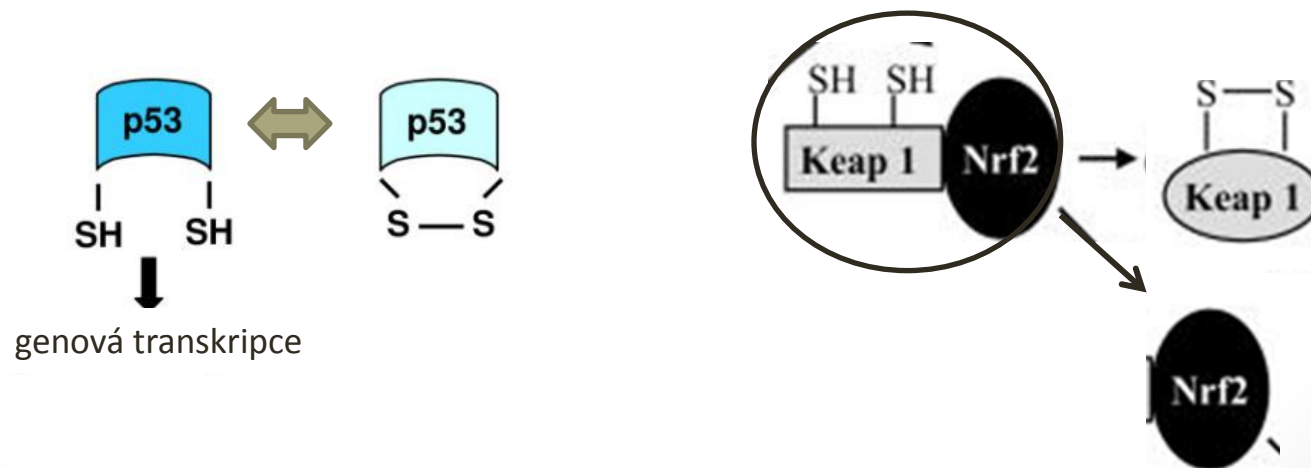
zdravá buňka

střední úroveň oxidačního stresu

vyšoká úroveň oxidačního stresu

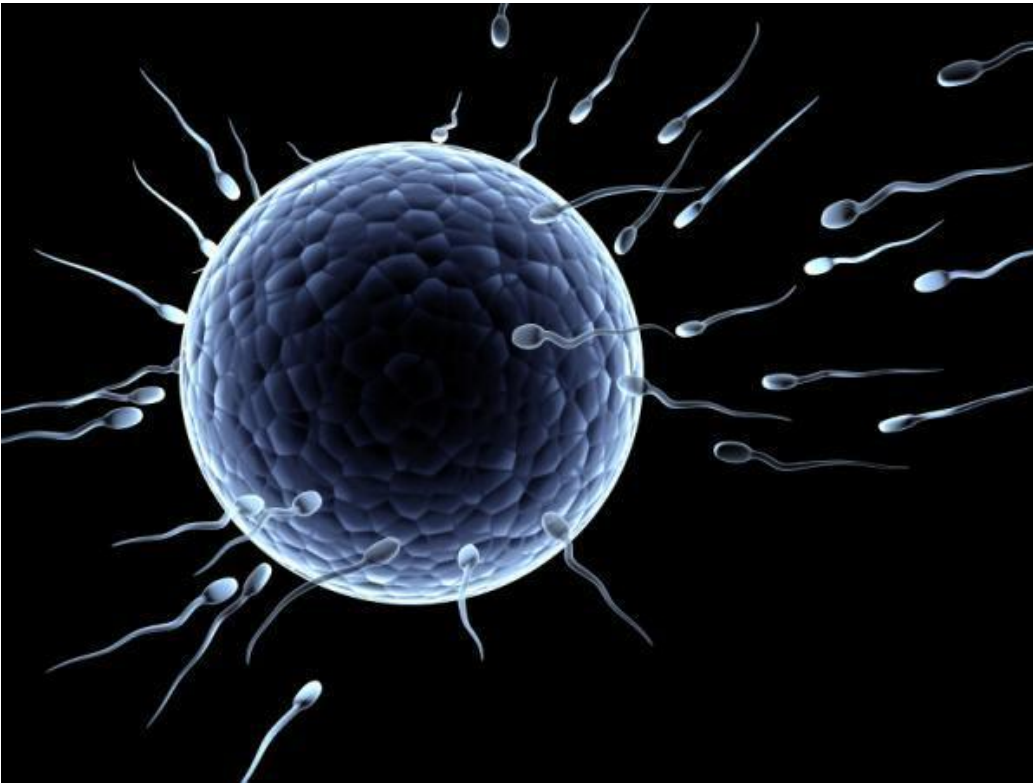

- cíle ROS v redoxní signalizace
  - transkripční faktory
  - proteinkinasy
  - fosfatasy
- redoxní senzory na proteinech

Význam pro zachování života

- prevence polyspermie při fertilizaci – produkce H_2O_2

Lit.: Wong J. et al. *Developmental Cell* 7(6), 801–814 (2004);
Gilbert S.F. *Developmental Biology*, 8th ed., Sinauer Associates
Inc., 2006, 751 p.

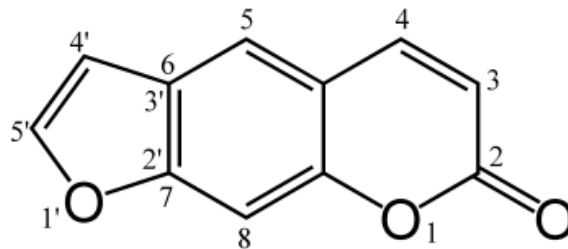
Využití ROS při léčbě psoriázy

- autoimunitní onemocnění kůže – nadprodukce nových buněk pokožky

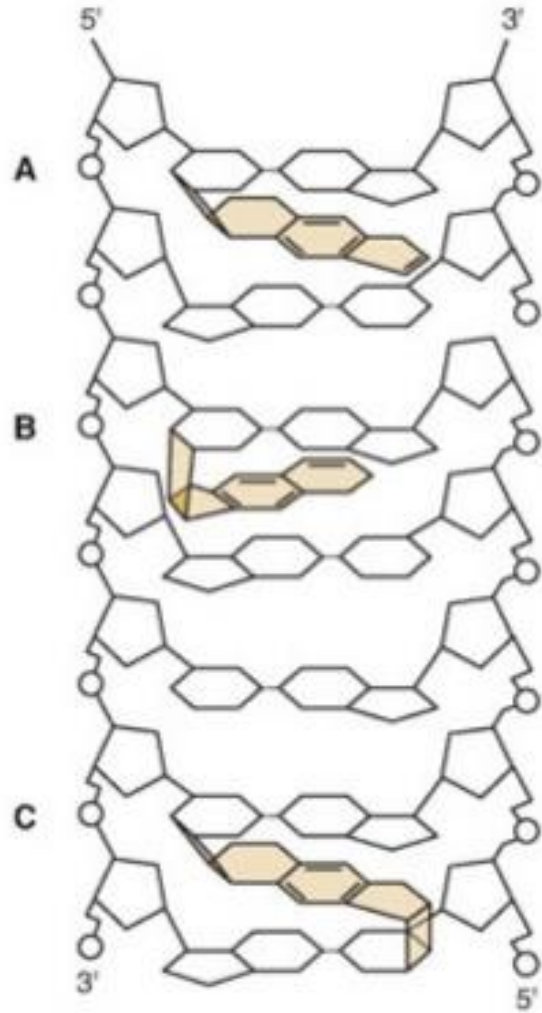
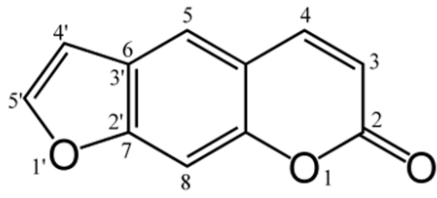

Terapie psoriázy – těžká forma

- psoralen + UVA záření (PUVA) – fotochemoterapie

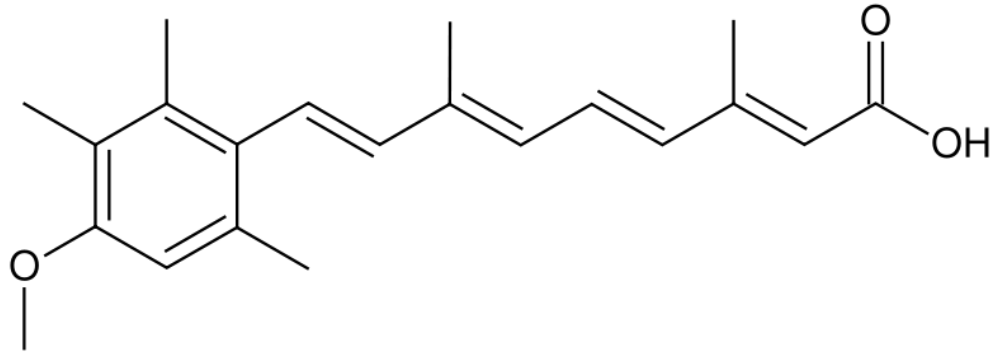

- MÚ: interkalace do DNA a produkce singletového kyslíku
- NÚ: podráždění, červenání kůže

Retinoidy

- acitretin – zvyšuje tvorbu hydroxylového radikálu v aktivovaných neutrofilech

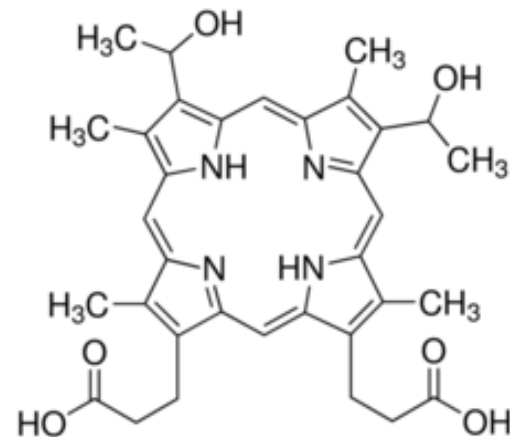
- NÚ: podráždění, červenání kůže, suchost kůže a sliznic, vypadávání vlasů, teratogenita

Bohne, M., Struy, H., Gerber, A. et al. *Inflamm. res.* (1997) 46: 423 - 424.

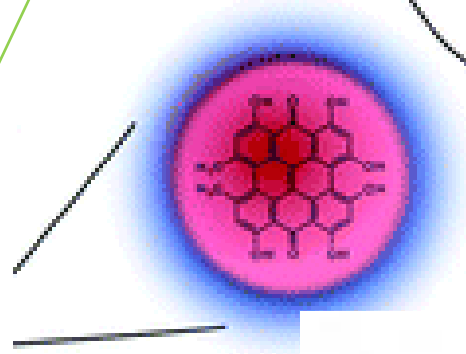
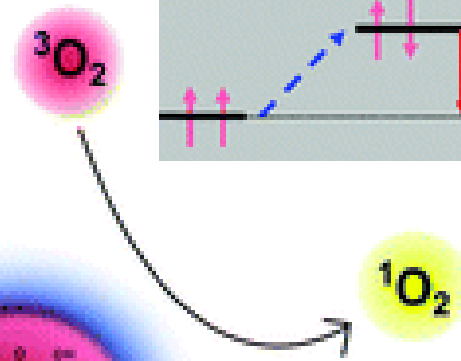
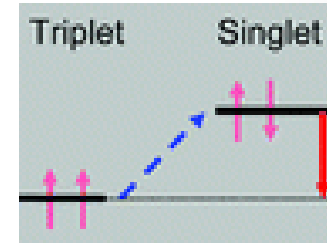
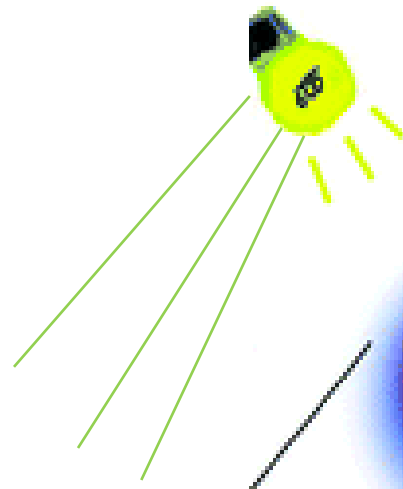
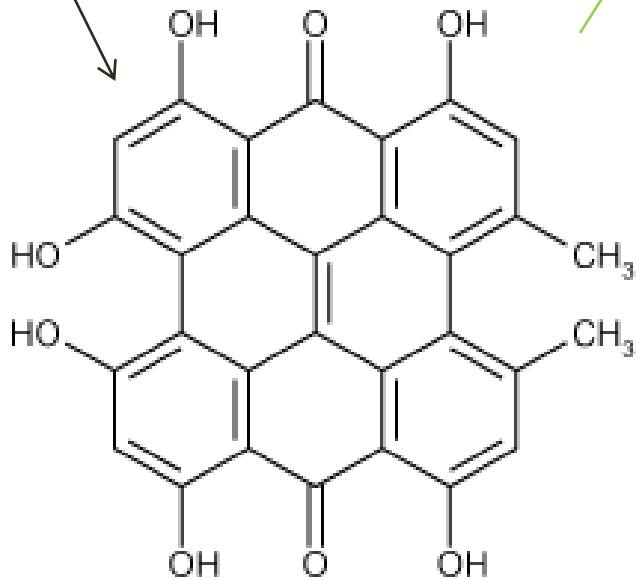

Využití fotosenzibilizátorů

- fotodynamická terapie virových bradavic a léčba tumorů
- deriváty hematoporphyrinu a záření o vlnové délce 630 nm
- II. generace – chloriny, purpuriny

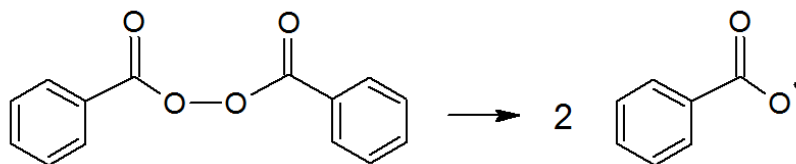

- hypericin

ROS jako dezinficiensia a antiseptika

- peroxid vodíku, benzoylperoxid, kyselina peroctová, ozon

Protinádorová terapie vysokými dávkami askorbátu i. v.

